

Pārskats par SIA “Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca” Radioloģijas metodiskās vadības institūcijas darbību, sasniegumiem un nozares attīstību 2025.–2026. gadā

Iestāde: SIA "Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca"

Pārskata joma: MVI Radioloģijā

Atskaites periods: 2025. gads un 2026. gada plānotie stratēģiskie virzieni

1. Ievads un darbības stratēģiskais redzējums

Radioloģijas metodiskās vadības institūcijas (MVI) pamatdarbība 2025. gadā tika strukturēta un realizēta atbilstoši noslēgtajam trīspusējam līgumam starp RAKUS, Latvijas Republikas Veselības ministriju un Nacionālo veselības dienestu (NVD). Pārskats ir sagatavots atbilstoši Ministru kabineta 2024. gada 13. augusta noteikumu Nr. 543 "Metodiskās vadības institūcijas noteikumi" stingrajām prasībām. Mūsu institūcijas virsmērķis ir nepārtraukti veidot vienotu, koordinētu un tikai uz pierādījumiem balstītu pieeju radioloģijas pakalpojumu kvalitātei. Mēs ikdienā strādājam, lai garantētu maksimālu pacientu drošību un veicinātu Latvijas radioloģijas nozares pilnvērtīgu integrāciju starptautiski atzītās un inovatīvās veselības aprūpes sistēmās. 2025. gads iezīmējās kā fundamentāls sagatavošanās un analīzes posms, kurā tika veikta visaptveroša nozares esošās klīniskās situācijas izpēte, apzināti akūtie problēmjautājumi un iezīmēti prioritārie metodoloģiskie virzieni, tādējādi pārorientējot nozares attīstību uz koordinētu un datus balstītu pieeju.

2. Institucionālā kapacitāte un klīniskā bāze

Radioloģijas MVI darbība balstās uz RAKUS – V līmeņa ārstniecības iestādes – stabilajiem pamatiem, kas nodrošina izcilu ekspertīzi un resursus. Slimnīcai ir vairāk nekā 20 gadu klīniskā darba pieredze radioloģijas metodiskās vadības jomās (kopš slimnīcu apvienošanas 2005. gadā).

2.1. Specializētās struktūrvienības

Slimnīcas Radioloģijas centrs sniedz ambulatoros, stacionāros, dienas stacionāra un neatliekamās radioloģijas pakalpojumus, apvienojot 7 augsti specializētas nodaļas, kas atbilst ESR (*European Society of Radiology*) un CIRSE (*Cardiovascular and Interventional Society of Radiology*) standartiem:

- **Neatliekamās radioloģijas nodaļa:** Īpaša specializācija neatliekamo, akūto stāvokļu un politraumas pacientu izmeklēšanā.
- **Latvijas Onkoloģijas centra radioloģijas nodaļa:** Ekspertīze onkopatoloģijas radioloģijā.

- **Stacionāra “Gailezers” radioloģijas nodaļa:** Nodrošina pilnu spektru – no MR un CT līdz kardioloģijai, komplikētas slodzes rentgenogrāfijai, osteodensitometrijai un specializētai mazā iegurņa USG inkontinences pacientiem.
- **Tuberkulozes un plaušu slimību centra radioloģijas nodaļa:** Fokusēta uz plaušu slimību un plaušu vēža diagnostiku.
- **Infektoloģijas centra radioloģijas nodaļa:** Specializācija infekciju slimību diagnostikā.
- **Stacionāra “Bīķernieki” radioloģijas nodaļa:** Geriatriko pacientu, Apdegumu centra un strutainās ķirurģijas profila diagnostika.
- **Invazīvās radioloģijas nodaļa:** Nodrošina vaskulārās un nevaskulārās manipulācijas, tai skaitā vienīgajā CT vadīto invazīvo manipulāciju zālē Latvijā, kā arī augsti specializētas aortas endovaskulārās rekonstrukcijas un neirovaskulārās manipulācijas.

2.2. Izcili cilvēkresursi un starptautiska atzinība

- Centrā strādā 125 augsti kvalificēti un sertificēti radiologi, kā arī 89 radiologa asistenti un radiogrāferi.
- Speciālisti pastāvīgi papildina zināšanas ārzemju klīnikās un starptautiskos semināros.
- RAKUS Radioloģijas centrs ir vienīgais Latvijā, kur strādā speciālisti ar četriem prestižiem Eiropas apakšnozaru sertifikātiem: Dr. A. Kratovska (EBIR – invazīvajā radioloģijā), Dr. I. Eņģele (EUSOBI – krūts radioloģijā), Doc. N. Zdanovskis (EDiR – vispārējā radioloģijā) un Dr. Artūrs Šilovs (ESMINT – neiroinvazīvajā radioloģijā).
- Lai garantētu augstākos drošības standartus (ALARA un ESR AuditRAD), iestādē izveidots īpašs amats – radioloģisko izmeklējumu kvalitātes vadības sistēmu speciālists.

3. Inovatīvu veselības aprūpes tehnoloģiju un pakalpojumu integrācija

Lai celtu onkoloģisko un akūto pacientu aprūpes efektivitāti, MVI ir mērķtiecīgi paplašinājusi augsto tehnoloģiju un mazinvasīvo pakalpojumu pieejamību valstī.

3.1. Jaunu manipulāciju tarifu virzība

- Sniegts visaptverošs metodiskais atbalsts klīniski pamatotas dokumentācijas sagatavošanai, lai iekļautu jaunas ārstniecības metodes valsts kompensējamo pakalpojumu nomenklatūrā.
- Atbalstīta un NVD iesniegta tarifu projekta izstrāde "Ļaundabīgu audzēju perkutānā termālā ablācija".
- Sagatavoti un iesniegti tarififikācijas pieteikumi aknu mikroviļņu ablācijai un krioablācijai.

- Virzīta iniciatīva invazīvo radiologu kompetenču paplašināšanai, kas ļaus akūtus pacientus tieši nosūtīt uz valsts apmaksātiem izmeklējumiem, mazinot administratīvos šķēršļus un saīsinot pacienta ceļu.

3.2. Jaunu metožu validācija un ieviešana klīniskajā praksē

- Pirmo reizi Latvijā veikta labdabīgu kaulu audzēju (aneirismatiskas cistas sklerotizācija un osteoīdosteomas krioablācija) perkutāna ablācija analgēzijas nolūkos.
- Ieviesta CT mielogrāfija pacientiem ar durālā maisa defektiem vai spinālā kanāla patoloģiskām izmaiņām.
- Uzsāktas Latvijā pirmās ķīmijembolizācijas, izmantojot biodegradējamās mikrodaļiņas.
- Pilnveidota Krūts veselības centra darbība, nodrošinot pacientiem unikālu "vienas pieturas" stratēģiju krūts jaunveidojumu diagnostikā un ārstēšanā.

4. Klīniskās kvalitātes uzraudzība, auditi un pacientu drošība

MVI realizē sistēmisku un nekompromisa pieeju kvalitātes un pacientu drošības vadībai.

- **Akreditācijas un skrīningi:** MVI eksperti sniedza metodisko atbalstu Valsts Vēža centra akreditācijas procesā. Starptautiskā audita komanda atzina, ka Radioloģijas centra pakalpojumi, pacientu drošības un manipulāciju standarti pilnībā atbilst augstākajām prasībām.
- **Mamogrāfijas skrīnings un STRIVE:** Izstrādāts un iesniegts stratēģiskais redzējums nacionālā mamogrāfijas skrīninga kvalitātes monitoringa centra izveidei un pakalpojumu sniedzēju kritēriju pilnveidei. Papildus realizēta STRIVE audita veikšana P. Stradiņa KUS.
- **Starptautiskā IASIOS akreditācija:** 2026. gada martā Radioloģijas centrs uzņemts *International Accreditation System for Interventional Oncology Services* akreditācijas programmā, kas nostiprina onkoinvazīvās radioloģijas pakalpojumu standartizāciju.
- **Multidisciplinārie konsiliji:** MVI augsti kvalificētie eksperti nodrošina vissarežģītāko onkopatoloģiju gadījumu radioloģisko izmeklējumu pārskatīšanu (*second-look*) pacientiem no visas valsts.
- **Pediatrijas drošība:** MVI radīja metodisko pamatu ciešai sadarbībai ar Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas (BKUS) ekspertiem pediatriiskās datortomogrāfijas vadlīniju un starojuma slodzes mazināšanas organizēšanai.

5. Pacientcentrēta aprūpe un sadarbība ar pacientu organizācijām

Sadarbojoties ar pacientu aizstāvības organizācijām, MVI ir izveidojusi strukturētu un jēgpilnu platformu atgriezeniskās saites iegūšanai. Kopā ar pacientu organizāciju "Par

Dzīvot” uzsākta nacionāla mēroga pētījuma – **"Pacientu pieredzes aptauja Nr.1: Ceļš līdz diagnozei"** – izstrāde un realizācija. Šis rīks empīriski analizē onkoloģisko pacientu pieredzi un navigāciju no aizdomu brīža līdz diagnozei, ļaujot reāli novērst administratīvās barjeras un veidot pacientam draudzīgāku pakalpojumu sistēmu.

6. Izglītība, akadēmiskā bāze un zinātniskā izcilība

MVI mērķtiecīgi savieno Eiropas kvalitātes standartus ar vietējo izglītības sistēmu, sagatavojot nākamās paaudzes profesionāļus.

6.1. Akadēmiskais un pedagoģiskais ieguldījums

- Veikta padziļināta analīze par kvalifikācijas prasībām radiogrāferiem un radiologa asistentiem, izvērtējot studiju programmu "Digitālā attēla diagnostika" un ar USG iekļaušanu standartos saistītos klīniskos riskus.
- RAKUS kalpo kā valstī lielākā klīniskā bāze. Radioloģijas centrā apmācību gūst 52 rezidenti programmā "Radioloģija" un 74 studenti no LU un LU PSK studiju programmām ("Radiogrāferis" un "Radiologa asistents").
- Centra speciālisti ir akadēmiskais spēks: 9 ārsti ir RSU katedras pasniedzēji, 2 ārsti ir LU lektori, bet 5 radiogrāferi docē LU PSK.

6.2. Zinātne un pētniecība

- Iestādē darbojas 30 Latvijas Zinātnes padomes eksperti, 4 doktoranti, 2 ārsti ar doktora grādu un 1 profesors.
- MVI eksperti bijuši autori un līdzautori **16 starptautiskām publikācijām** augstas citējamības žurnālos (*Diagnostics, Frontiers in Oncology, Cureus, Medicina, Neurology International, CardioVascular and Interventional Radiology* u.c.).
- Slimnīca aktīvi piedalās Eiropas mēroga tīklos un pētījumos: *CraNE, ECHoS, EUonQOL, EUnetCCC, JANE2, STRIVE, LUCIA*, kā arī ANM un ESF finansētos projektos.

6.3. Tālākizglītības pasākumi

MVI sadarbībā ar Aslimnīcas Mācību centru organizēja virkni valstiska un starptautiska mēroga izglītojošu pasākumu:

- **"Baltic Interventional Oncology Summer school"** – pirmā starptautiskā skola Baltijas rezidentiem un jauniešiem speciālistiem.
- **"Aorta to Neck/Acute to Chronic"** – konference ar pasaules līmeņa ekspertu dalību.
- Sabiedrības informēšanas kampaņas: "Galvas smadzeņu aneirismas dienas", akcija "Krūts veselības mēnesis" un izglītojošs materiāls ģimenes ārstiem par krūts izmeklēšanu.

- Specializēti semināri par USG praksi, pacientu sagatavošanu izmeklējumiem, kā arī daudzpakāpju **Radiācijas drošības apmācības** medicīniskajam personālam.

7. Starptautiskā sadarbība, SAMIRA un IAEA iesaiste

MVI pilda nacionālā koordinatora lomu starptautiskajā telpā, pozicionējot Latvijas radioloģiju kā līdzvērtīgu un drošu Eiropas līmeņa spēlētāju.

- **Valsts Vides dienesta (VVD) sadarbība:** MVI eksperti uzņēmušies nacionālā koordinatora lomu VVD Radiācijas drošības centra (RDC) darba grupā "Radiācijas drošības pasākumu pilnveidošana medicīniskajā apstarošanā".
- **Eiropas iniciatīvas (SAMIRA un Aurorad):** MVI mērķtiecīgi pārstāv Latvijas intereses projektā *SAMIRA Action AUORad*. Tiek sekmēta diagnostikas atsaucis līmeņu (DRL) ieviešana un nodrošināta ekspertīze darba pakotnēs, kas aptver ilgtspēju, klīniskos auditus, incidentu ziņošanu, pacienta devu kontroli un pediatriko attēldiagnostiku.
- **Starptautiskā Atomenerģijas aģentūra (IAEA):** Īpašs uzsvars tiek likts uz dalību globālajā partnerībā. Pārskata periodā MVI piedalījās IAEA pasākumos Vīnē (MI pielietojums medicīnā), Portugālē (QUAADRIL auditi) un Bulgārijā (radiācijas drošība).
- **IAEA projekts RER9165:** Starptautiskā sadarbība aktīvi turpinās 2026. gadā, mūsu ekspertiem kā Latvijas un RAKUS delegātiem piedaloties IAEA reģionālajā seminārā Vīnē (*Regional Workshop on Challenges and Gaps*), lai saskaņotu starptautiskās attīstības aktivitātes ar nacionālajām vajadzībām un novērstu trūkumus medicīniskajā apstarošanā.

8. Digitalizācija, e-veselība un datu drošība

Kvalitatīva datu aprīte ir precīzas diagnostikas pamats.

- MVI ir identificējusi būtiskas problēmas e-nosūtījumu kvalitātē un uzsākusi analītisko darbu pie datu drošības risku novēršanas.
- Ir uzsākta cieša sadarbība un priekšizpēte ar NVD par Eiropas Radiologu biedrības izstrādātā klīniskā lēmuma atbalsta rīka **ESR iGuide** integrāciju un pilotprojektu Latvijā, lai ievērojami uzlabotu radioloģisko izmeklējumu nosūtījumu pamatotību un mazinātu lieku apstarojumu un finanšu līdzekļu izlietojumu.

9. Konsultatīvā un rekomendējošā darbība

Visā pārskata periodā MVI ir sniegusi apjomīgu konsultatīvo un ekspertīzes darbu ārpus noteiktā finansējuma ietvariem, pierādot savu atvērtību un apņemšanos attīstīt nozari. Ir sagatavoti un iesniegti vairāk nekā 15 būtiski stratēģiskie priekšlikumi, tostarp:

- Priekšlikumi LDVC un NVD par nepieciešamajām izmaiņām e-nosūtījumu sistēmā.
- Viedokļi Veselības ministrijai par plaušu vēža skrīningu, profesiju standartiem (radiogrāfers/asistents) un studiju programmu kvalitāti.
- Iesniegumi NVD par jaunu tehnoloģiju (mikroviļņu ablācija, krioablācija) iekļaušanu kompensējamo pakalpojumu sarakstā un invazīvā radiologa tiesību paplašināšanu.
- Aktīva metodiskā viedokļa sniegšana un sadarbības līgumu koordinēšana ar VVD un starptautiskajām institūcijām (IAEA).

10. Stratēģiskie uzdevumi un nodevumi 2026. gadam

Balstoties uz 2025. gadā ielikto fundamentālo pamatu, Radioloģijas MVI 2026. gadā turpinās vadīt nacionālas nozīmes reformas un ir definējusi **14 stratēģiskos nodevumus**:

1. **Situācijas apzināšana:** Latvijas radioloģijas nozares anketēšana un prioritāro virzienu noteikšana.
2. **TraumaKods Latvija:** Vienotas AO/OTA lūzumu klasifikācijas sistēmas un digitālā lēmumu atbalsta rīka izstrāde izdevumu samazināšanai.
3. **Invazīvā radiologa tiesības:** Kritēriju izstrāde pacientu nosūtīšanai uz valsts apmaksātiem CT un MR izmeklējumiem dzīvību apdraudošu atradņu gadījumā.
4. **Starojuma devu audita pilotprojekts:** Klīniskās auditēšanas protokola izveide un aprobācija paaugstinātā starojuma devu iemeslu analīzei.
5. **Pediatrijas CT vadlīnijas:** Nacionālo klīnisko vadlīniju adaptācija pediatrijā.
6. **Pediatrijas steidzamības algoritmi:** Vadlīniju izstrāde bērnu radioloģisko izmeklējumu steidzamības klasifikācijai.
7. **Pieaugušo CT vadlīnijas:** Nacionālo klīnisko vadlīniju adaptācija pieaugušo datortomogrāfijā.
8. **AUDITRAD adaptācija:** ESR radioloģijas klīniskā audita vadlīniju protokola adaptācija, tulkošana un publicēšana Latvijas ārstniecības iestādēm.
9. **Kvalitatīva nosūtījuma standarts:** Metodisko vadlīniju izstrāde par obligāti norādāmo informāciju nosūtījumā.
10. **Kontrastvielu rokasgrāmata 2026:** Nacionālo metodisko vadlīniju par kontrastvielu drošu lietošanu izstrāde un ieviešana.
11. **ESR iGuide 1. posms:** Klīniskās lēmumu atbalsta sistēmas izvērtēšana un integrācijas E-veselībā sagatavošana un priekšizpēte.
12. **Onkopacientu pētījums:** Pacientu pieredzes aptaujas "Ceļš līdz diagnozei" realizācija un rezultātu integrācija praksē.
13. **Audita aprobācija iestādē:** Paaugstinātā starojuma devu CT iemeslu klīniskās auditēšanas aprobācija konkrētā ārstniecības iestādē.
14. **Pamatotības audits:** Radioloģisko nosūtījumu ekspertīzes un ESR iGuide sistēmas salīdzinošā analīze.

Nobeigums

Kopumā 2025. gadā Radioloģijas metodiskās vadības institūcija ir veikusi apjomīgu, jēgpilnu un uz rezultātu vērstu darbu, radot stabilu pamatu radioloģijas nozares kvalitātes vadībai un pacientcentrētas pieejas nostiprināšanai Latvijā. Šis darbs ir veikts paralēli saskaroties ar objektīviem birokrātiskiem izaicinājumiem, tajā pašā laikā sniedzot plašu bezatlīdzības konsultatīvo atbalstu visai nozarei. Radioloģijas MVI apzinās, ka jebkura nozares transformācija un modernizācija ir kopdarbs. Mēs esam atvērti sadarbībai un labprāt izskatām visus sadarbības modeļus un iespējas kopā ar starptautiskajām institūcijām, ārstniecības personālu un pacientu organizācijām, kas var dot pievienoto vērtību un padarīt mūsu kopējo veselības aprūpes telpu vēl drošāku un efektīvāku. Mēs augstu vērtējam katra nozares pārstāvja iesaisti un esam gatavi atvērtai un konstruktīvai komunikācijai.